

T.C.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 6295
Tarih : 21.12.2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Uzun süredir çatışma bölgelerinde hayatını kaybedenlerin cenazelerinin fotoğrafları sosyal medyadaki organize bazı hesaplar tarafından paylaşılmakta fakat cenazeleri almak için giden ailelere askeri yetkililerin, cenazeleri vermediği, bulunduğu yerden almadıkları ve cenaze sahiplerine hakaret ettikleri, alınan cenazelerin de yıkanmasına ve camilere getirilmesine, taziye evi açılmasına izin verilmediği iddiaları basına ve kamuoyuna yansımaktadır. İnsan hakları, evrensel hukuk, Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar gereği ve dinen gömülme hakkı ihlal edilen ve kötü muamele ile karşılaşan cenaze ve cenaze sahiplerinin iddialarının araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Nihat AKDOĞAN
Hakkâri Milletvekili

GEREKÇE

Toplumlar, kişiler, aileler mezarlar aracılığıyla ölmüşlerinin hatırasını yâd etmekte, mirasına sahip çıkmakta ve dualar okuyarak rahmet dilemektedir. Semavi dinler, ölü gömme ritüelinin Kabil'in Habil'i öldürdüğünde yer eșeleyen kargadan ilham alarak onu toprağa

gömmesiyle başladığını kabul eder. Antik çağda savaşlar sırasında ölülerin gömülmesi için savaşın durdurulduğu, ölülerin gecikmeden gömülmesi için törenler yapıldığı bilinmektedir. Ölülerin gömülme hakkı bir yasa ve gelenek halinde günümüze dek sürer. Latincece humanitas (insan) kelimesi humando (gömmek) kökünden gelir; insan ölüsünü gömebilen varlık demektir. İnsanın, tabiatın diğer varlıklarından en temel farklarından biri de ölülerini gömebilmesidir.

İslam inancına göre, ölüden hüküm kalkar, ölünün bedeni artık Allah'a aittir, ölen bir Müslüman'ın cenazesinin yıkanması, namazının kılınması ve bekletilmeden defnedilmesi Müslümanlar üzerinde terettüp eden (gerekli) farz-ı kifâye niteliğinde dini bir görevdir. Cenazenin kabre konulmasında uyulacak usul ve adap, kabir ve kabristanla ilgili şekil kuralları ve kabir ziyareti konuları da fıkıhta önemli bir yer tutmaktadır. Kabir, ölüm ile mahşerdeki diriliş arasında insanların yaşayacağı berzah (iki âlem arası) hayatını ifade eder. Öte yandan 'mezar' kelimesi de Arapça 'da 'ziyaret' kökünden gelir ve 'ziyaret mekânı' anlamına gelir. Ölenin ziyaret edilmesi, ölüm ile yaşam arasında daimi, kopmaz ve simgesel bir bağ olduğunu gösterir. Özellikle Ortadoğu toplumları için bu çok daha belirgindir. Fakat ölen kişiyi mezarsız bırakmak, bin yılların birikimi olan bu kültürel ve dinsel törenlerin hiçbir biçimde yapılamaması anlamına geliyor. Kürtçesi şîn olan yas, ölüye karşı duyulan en anlamlı borç, mezarın yokluğu sadece dini gereklilikleri yerine getirememeyi değil hayatın normale dönmesi için elzem olan 'yas'ı da askıda bırakmaktadır.

Gömülme hakkı ulusal ve uluslararası hukukta da doğal olarak kabul edilmiş meşru ve insani bir haktır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası da başlangıç bölümünde insan onuruna değinmiş, 17. maddede işkence ve eziyet yasağını 20. maddede ise özel hayatın korunması kuralını düzenlemiştir ki tüm bunlar artık hayatta olmayanlar ve ölenin yakınlarına yönelik haklar ve korumalardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) verdiği birçok kararda öz olarak ölü ile vedalaşma, gömme ve yas hakkını AİHS'nin 8. maddesinde düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı bağlamında değerlendirmiş ve Türkiye ile ilgili ihlal kararları vermiştir.

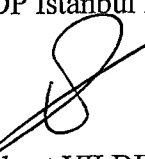
Türkiye'nin taraf olduğu 1907 Lahey Sözleşmesi ile 1949 Cenevre Sözleşmeleri de çatışmalarda ölen kişilerin insani bir şekilde gömülme hakkının olduğunu belirtmekte ve taraf devletlere yükümlülükler yüklemektedir.

Bu bağlamda Türkiye'de son 2 yıldır yaşanan çatışmalarda hayatını kaybedenlerin cenazelerinin fotoğrafları düzenli bir şekilde organize hesaplar eliyle sosyal medya üzerinden yayımlandığı halde, fotoğrafları yayınlanan bazı cenazelerin ailelere verilmediği, son olarak

Hakkâri ili Çukurca ilçesinde olduğu gibi bazı askeri yetkililerin ailelere karşı kötü muamelede bulunduğu iddiaları basına yansımaktadır. Ayrıca kayyum atanan belediyelerin cenaze sahiplerine taziye evi, cenaze aracı tahsis etmediği, cami imamlarının dini vecibeler için camileri açmadığı ve cenaze işlemlerini yapmayı Diyanet İşleri Başkanlığı karşı çıktığı için reddettiği iddiaları neredeyse her hafta basına yansımaktadır.

Bu kapsamda insan hakları, evrensel hukuk, Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar gereği ve dinen gömülme hakkı ihlal edilen ve kötü muamele ile karşılaşan cenaze ve cenaze sahiplerinin iddialarının araştırılması amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını talep ediyoruz.

2
Filiz KERESTECİOĞLU
HDP İstanbul Milletvekili

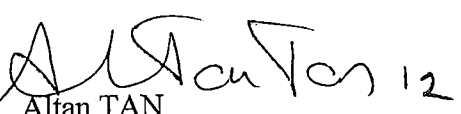

4
Behçet YILDIRIM
HDP Adıyaman Milletvekili

5
Dirayet TAŞDEMİR
HDP Ağrı Milletvekili

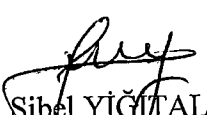

7
Ayşe ACAR BAŞARAN
HDP Batman Milletvekili

9
Saadet BECEREKLİ
HDP Batman Milletvekili

11
Mizgin IRGAT
HDP Bitlis Milletvekili

12
Altan TAN
HDP Diyarbakır Milletvekili

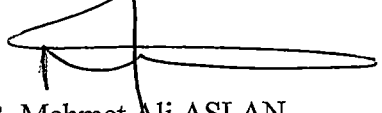

14
İmam TAŞÇIER
HDP Diyarbakır Milletvekili

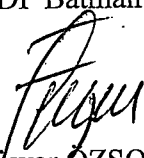

16
Sibel YİĞİTALP
HDP Diyarbakır Milletvekili

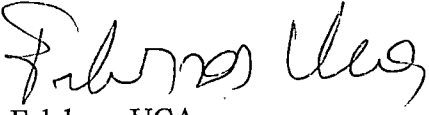

18
Mahmut TOĞRUL
HDP Gaziantep Milletvekili

3
Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Adana Milletvekili

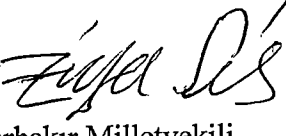

6
Sırrı Süreyya ÖNDER
HDP Ankara Milletvekili

8
Mehmet Ali ASLAN
HDP Batman Milletvekili

10
Hısyar ÖZSOY
HDP Bingöl Milletvekili

13
Feleknas UCA
HDP Diyarbakır Milletvekili

15
Nimetullah ERDOĞMUŞ
HDP Diyarbakır Milletvekili

17
Ziya PİR
HDP Diyarbakır Milletvekili

19

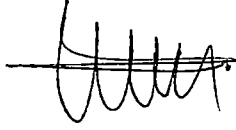
Bedia ÖZGÖKÇE ERTAN
HDP Van Milletvekili

20

Nadir YILDIRIM
HDP Van Milletvekili

22

Adem GEVERİ
HDP Van Milletvekili

21

